

Handläggare
Ann Christine Johansson
Telefon: 08-508 28 827

Till
Miljö-och hälsoskyddsnämnden
2016-05-17 p. 23

Tillsyn över förorenade områden 2015

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna redovisningen av tillsynen över förorenade områden 2015

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Miljöförvaltningen bedriver tillsyn över förorenade områden inklusive förorenade byggnader. Denna rapport omfattar arbetet med markfrågor under 2015 medan sanering av PCB-haltiga fog- och golvmassor redovisats i separat rapport.

Branschen präglas av att den är händelsestyrd och beroende av byggkonjunkturen. Både mängden ärenden och behovet av expertstöd har ökat de senaste åren. Stockholm har blivit renare i och med att gamla industriområden exploaterats för bostäder och därigenom tagit ytterligare steg närmare en giftfri miljö. Det projekt avseende masshantering som förvaltningen påbörjade under 2014 väckte intresse bland länets övriga kommuner och under fjolåret startades därför ett länsprojekt inom ramen för Miljösamverkan i Stockholms län. Arbetet har pågått under det gångna året och fortsätter även under år 2016.

Bakgrund

Allmänt

Det mesta av miljöförvaltningens tillsynsarbete i fråga om förorenad mark och byggnader är händelsestyrt. Inför utarbetande av nya detaljplaner och ny bebyggelse, framför allt på gamla industriområden, undersöks det om det finns föroreningar i marken som kan utgöra en risk för de som ska bo där. Om det påträffas föroreningar som kan utgöra en risk för människors hälsa eller miljön så ska fastighetsägaren eller exploatören underrätta förvaltningen så som tillsynsmyndighet om detta enligt 10 kap. 11 § miljöbalken. Under 2015 inkom knappt 70 underrättelser om påträffade föroreningar i mark, byggnad eller grundvatten. Detta är fortfarande ett stort antal även om det skett en minskning gentemot år 2014. Om fastigheten ska exploateras krävs ofta en anmälan om avhjälpandeåtgärd (sanering), mestadels en urgrävning av förorenade schaktmassor. Under 2015 hanterades 58 efterbehandlingsärenden, en ökning med nära 50 % jämfört med år 2014.

Antalet inkomna underrättelser och anmälningar är således fortsatt många, till stor del på grund många nybyggnationer på redan exploaterad mark. Marken är förorenad av spill från tidigare verksamheter eller utfyllnader.

Länsstyrelsen har avslutat sitt arbete med att riskklassa objekt, enligt den s.k. MIFO-metodiken (se bilaga), inom vissa branscher och antalet riskklassade objekt i Stockholm var vid årsskiftet cirka 500, varav 15 i riskklass 1 och ca 330 i riskklass 2. Några objekt som tidigare fått riskklass 1 har åtgärdats, t.ex. Beckholmen, Skansen och Trollbäckens Trä. Det totala antalet riskklassade objekt har under 2015 ökat med 60 stycken. Ett antal objekt som tidigare tilldelats riskklass 1 har nu bedömts som riskklass 2 efter de undersökningar som gjorts på stadens bekostnad. Förvaltningen har under året undersökt ytterligare ett antal riskklassade objekt översiktligt

Resultat av genomförda undersökningar

De medel som nämnden hade för markundersökningar under 2015 har används dels för undersökningar avseende förekomsten av klorerade lösningsmedel och dels avseende eventuella tillgängliga föroreningar i parkmark. Urvalet grundar sig på objekt som bedömts som riskklass 2 av länsstyrelsen. Totalt undersöktes sex objekt avseende klorerade lösningsmedel och fem objekt med avseende på förekomst av andra markföroreningar som tungmetaller.

Vid de utförda undersökningarna avseende klorerade lösningsmedel påträffades förhöjda halter i källaren till ett bostadshus. En kompletterande undersökning genomfördes som visade på att det troligen finns en förorening av klorerade lösningsmedel i närheten av huset utan att den har kunnat lokaliseras. Mätningarna visar inte på några oacceptabla halter i inomhusmiljön. Inga övriga objekt med förhöjda halter påträffades i den undersökningen och undersökningsresultaten ger därför inte skäl för saneringsåtgärder.

Vid utförda markundersökningar påträffades dels föroreningar på större djup och dels ytliga föroreningar vid f.d. yllefabriken på Reimersholme. Förvaltningens uppfattning är att kompletterande undersökningar och riskbedömning bör genomföras vid yllefabriken.

Även vid båtuppställningsplatsen och strandbadet på Långholmen påträffades vissa förhöjda metallhalter. Kompletterande prover kommer att tas vid strandbadet i och med 2016 års badplatsundersökning. Vad gäller båtuppställningsplatser finns det idéer om att dessa i vissa fall skulle användas för idrott etc. under sommarhalvåret. En sådan utökad användning av områdena kräver enligt förvaltningens uppfattning kompletterande undersökningar och eventuellt åtgärder. Södermalms stadsdelsförvaltning har informerats om påträffade förhöjda föroreningshalter.

Större projekt och tillsynsaktiviteter

Under flera år har utredningar pågått med statliga bidrag i Vinterviken. Under 2015 erhöll exploateringsnämnden tre miljoner för kompletterande och åtgärdsförberedande undersökningar. Ungefär samma summa finns för ytterligare undersökningar, planering, MKB etc. under år 2016. För den faktiska saneringen finns ett förhandsbesked från Naturvårdsverket om finansiering. Fördelningen mellan åren är inte fastställd men arbetena kan påbörjas under år 2017.

I Sköndal vid Drevviken ligger en nedlagd tipp vars norra del nu exploateras för att bygga en trädgårdstad. De översta två meterna schaktmassor och byggavfall byts ut mot ren jord. Provtagningar görs enligt ett kontrollprogram i grundvattnet för att säkerställa att det inte sker någon spridning under markarbetet. Den södra delen av tippområdet är nu föremål för planläggning för bostäder.

I Norra Djurgårdsstaden fortsätter saneringen av förorenad mark och gasklockorna. Även planering för ny användning av de gamla gasverksbyggnaderna och bedömning av åtgärdsbehov inför det har pågått under 2015.

Som en följd av den beslutade avvecklingen av oljehamnen, Loudden, har bolagen där påbörjat planeringen för avveckling. Nedmontering av cisterner o.dyl. hanteras inom ramen för den ordinarie miljötillsynen. I ett senare skede kommer området att behöva efterbehandlas inför exploatering och då hanteras dessa arbeten som avhjälpandeåtgärder enligt 10 kap. miljöbalken.

Förvaltningen uppmanade år 2013 Fortum Distribution AB, (numera Ellevio AB), att uppdatera såväl dokumentation som avvecklingsplaner och egenkontroll för bolagets oljekabelnät (kraftledningar med olja som isolering). En knapp handfull ärenden avseende oljekabelnätet har hanterats under 2015. Bolaget redovisar sitt arbete vid återkommande möten med förvaltningen. Under 2015 renspolades drygt 30 km av kabelnätet. I planeringen för 2016 är det, på motsvarande sätt, ca 54 km kabel-sträckor som ska kontrolleras och spolas. Enligt bolagets gällande plan för ersättning av ledningar kommer hela ledningsnätet att vara genomgånget till mitten av år 2017. Förvaltningens samlade bedömning är att bolagets arbete med, och dokumentation av, oljekabel-nätet har förbättrats påtagligt de senaste åren.

Masshantering

I samband med den omfattande byggverksamheten i Stockholms stad uppstår ett stort överskott av schaktmassor som inte är så förorenade utan som skulle kunna återanvändas i andra projekt. Förvaltningen har under året ingått i ett masshanteringsprojekt inom miljösamverkan i länet. Projektet startades under 2014 och fortsätter under innevarande år. Ambitionen är att försöka följa hur massor från schakter hanteras och flyttas omkring och hur kontrollen fungerar så att inte mer förorenade massor blandas ut och säljs som rena massor. En check-lista att använda vid kommande tillsynsbesök har tagits fram. Det har också upprättats en lista över godkända mottagningsanläggningar i länet, dvs. anläggningar som kommunerna har tillsyn på. Under 2016 fortsätter projektet i en andra etapp som innefattar tillsynsbesök och provtagning på de verksamheter i respektive kommun som tar emot och hanterar massor.

Länshållning

Ett förvaltningsinternt arbete har påbörjats för att ta fram riktlinjer för länshållningsvatten (förorenat vatten). Arbetet genomförs i samverkan mellan enheten för miljöanalys, stadsmiljö- och företagsenheten.

Sammanfattande bedömning av tillsynsområdet

Generellt kan marken i Stockholms stad sägas ha blivit renare under 2015 eftersom de större exploateringsprojekten främst är belägna inom historiska lämningar och fyllningsjordar som åtgärdas i samband med exploatering av t.ex. Gasverksamrådet och Hammarby Sjöstad. Stockholm har då blivit renare och ytterligare ett steg mot målet giftfri miljö har tagits. Det av länsstyrelsen högriskklassade objektet Beckholmen har sanerats klart under 2015 och i det andra högriskklassade projektet, Vinterviken, har undersökningar och utredningar gjorts i riktning mot kommande saneringsåtgärder. Vid Lövsta har högt riskklassade deponiområden nu täckts slutgiltigt, vilket gett en stor riskminskning i den delen av staden, inte minst till godo för vattenskyddet för Mälaren. För särskilt utpekade och känsliga vattenresursen Bällstaån har Annedalsprojektet inneburit att historiska föroreningslämningar där åtgärdats och förhindrats att nå vattendraget.

Medvetenheten om att marken kan vara förorenad har även lett till att förorenade överskottsmassor tagits om hand på ett riktigt sätt och inte återanvänts på olämpliga platser.

Slut

Bilaga

MIFO- metodiken